

[Melchior]

som helst med politistatsmetoder. Det hører hjemme i hr. Bernhard Baunsgaards fantasi. Når man i en offentlig debat om betydelige tyverier fra det kgl. bibliotek kommer til det resultat, at vi sikrer dette, men ikke andre steder, så er der nok nogle, der kunne få den tanke, at så kunne en sådan sikring måske komme andre steder, og da der findes professionelle forbrydere, så må det jo være et varsel om, at skal de få fat i noget, så er det altså nu. Det var det, jeg advarede over for. Bagefter skal vi selvfølgelig behandle tingene skønsomt og skånsomt og hensigtsmæssigt. Det er derfor, det tager tid. Der bliver ikke noget forslag fra CDs side om wild-west-metoder eller noget i den retning.

Det er jo trist nok, at man i dag ikke kan gå på en fodboldbane, uden at der er sat pig-trådshegn omkring den. Det er beklageligt, at nogle få ekstremister i samfundet kan tvinge en hel befolkning til at leve under sådanne vilkår. På den anden side tror jeg, hr. Bernhard Baunsgaard vil være enig med mig i, at værdierne mange steder er så store og så uerstattelige, at det er rimeligt at gennemgå, hvad der bør sikres, på en måde, som vi alle kan være tjent med. Videre har jeg slet ikke drømt om at vi nogen sinde kunne gå.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det beroliger mig, at hr. Melchior siger det. Jeg minder om, at hans parti for ikke så længe siden var inde på, at lovlig politisk virksomhed skulle overvåges af politiets efterretningstjeneste.

Nu svarede ministeren mig angående §§ 4 og 5 om visitationen, at han håbede sandelig, at visitationen foregik på den måde alle steder. Jeg går ud fra, at ministeren derved har villet sige, at dette er modellen for, hvordan visitation foregår for fremtiden, sådan at vi ikke har nogen forskel mellem, om det er en fabrikarbejder, der begår et tyveri, eller det er en professor. Hvis ministeren ikke retter mig, så går jeg ud fra, at det var meningen, og så er jeg tilfreds.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 2, § 1, således ændret, §§ 2-7 og ændringsforslag nr. 1 angående titlen

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

22) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af myndighedsloven og retsplejeloven. (Forældremyndighed m. v. over børn uden for ægteskab).

(Lovforslag nr. L 208. Fremsat 3/3 78. Første behandling 14/3 78. Betænkning 19/5 78).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet 1 ændringsforslag af Wilhjelm (VS) (se nedenfor).

Ændringsforslag

Af *Wilhjelm* (VS):

Til § 1

I den under nr. 2 foreslåede § 28 affattes stk. 2, 2. pkt., således:

»Det er en ufravigelig betingelse, at faderen hidtil har haft mindst lige så nær forbindelse til barnet som moderen.«

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Jimmy Stahr (S):

Vedrørende de tre stillede ændringsforslag kan jeg for socialdemokratiet oplyse følgende:

[Jimmy Stahr]

Med hensyn til venstresocialisternes ændringsforslag mener vi, at hovedintentionerne vedrørende faderens forhold til barnet er indeholdt i ministerens lovforslag, og ændringsforslagets ord »... mindst lige så nær forbindelse...« stiller et næsten umuligt krav til domstolene om at kunne måle det umålelige. Derfor må vi afvise ændringsforslaget.

Med hensyn til fremskridtspartiets ændringsforslag kan jeg henvise til min tale ved førstebehandlingen. Jeg talte her om de små skridt på vejen til ligestillingen og om det opklaringsarbejde, der finder sted i ægteskabsudvalget. Vi mener, at fremskridtspartiet går et skridt videre, og det kan vi ikke medvirke til på nuværende tidspunkt. Men jeg vil gerne bede justitsministeren opfordre ægteskabsudvalget til at tage dette ændringsforslag med i sit videre arbejde.

Vi kan stemme for ministerens ændringsforslag, som jo er af redaktionel karakter.

Pilgaard Andersen (FP):

Jeg forstår, at socialdemokratiet er indstillet på, at selve intentionen i vores ændringsforslag er rigtig, men at problemet blot er, at det går lidt videre end det, ægteskabsudvalget er kommet til. Det argument synes jeg ikke er helt rimeligt. Nu har ægteskabsudvalget snart været nedsat i 10 år, det kan holde 10 års jubilæum til næste år. Var det så ikke på tide, at det snart kom med et forslag, som ligestillede mænd og kvinder på det område? Jeg kan ikke rigtig se, at det er et argument mod vort ændringsforslag, at vi skal afvente, at ægteskabsudvalget har besluttet sig til, om det kan gå ind for noget lignende.

Vort ændringsforslag er stillet for at skabe lighed imellem kønnene, og derfor mener jeg, det absolut må være rigtigt at stemme for dette ændringsforslag.

Den redaktionelle ændring, der foreslås i ministerens ændringsforslag, kan vi selvfølgelig også stemme for. Vi vil stemme imod ændringsforslaget fra VS.

Vi ved, at der ved menneskerettighedskommissionen verserer to klager over, at vi ikke har en lovgivning i Danmark, der gør det muligt at give manden samkvemsret med børn født uden for ægteskab, og vi ved, at socialdemokratiet skal tage stilling til de to klagesager. Vi ved også, at det er meget nødvendigt, at man får dette lovforslag igennem,

men vi kan jo se på indstillingen, at socialdemokratiet er i mindretal. Jeg vil ærligt talt gerne vide, hvordan man vil få lovforslaget igennem, hvis man ikke vil stemme for vores ændringsforslag, som knytter sig til selve lovforslaget. Vi finder, det er urimeligt, at socialdemokratiet ikke kan gå med til denne for så vidt lille ændring. Især finder vi, det er urimeligt, fordi vi var nogle af de første, der gjorde opmærksom på, at der var noget galt med hele myndighedsloven. Vi stillede dette ændringsforslag i begyndelsen af udvalgsarbejdet, så der har været mulighed for, at udvalget kunne få oplysninger fra ægteskabsudvalget. Der har altså været tid nok til at undersøge de problemer. Jeg kan forstå, at socialdemokratiet er indstillet på at gennemføre noget lignende, men at man ikke synes, man vil gå videre end ægteskabsudvalget. Det er ikke et godt argument. Hvis socialdemokratiet er så interesseret i at få lovforslaget igennem, så var det ikke mere end rimeligt, at man havde sørget for at få rygdækning fra ægteskabsudvalget.

Jeg vil opfordre til, at man stemmer for vores ændringsforslag. Det er berettiget, og det giver den ligestilling, som vi nok alle sammen ønsker i vort samfund.

Mette Madsen (V):

Som det konservative folkeparti, centrumdemokraterne og venstre har givet udtryk for i betænkningen, mener vi i de tre partier, at problemet omkring ægteskabslignende forhold må løses i sammenhæng, og at vi derfor må afvente ægteskabsudvalgets betænkning og ikke, før den foreligger, i en så vigtig lovgivning tager et hjørne hist og et hjørne her. Vi har under udvalgsarbejdet set, at der på det ene område efter det andet udstedes papir på papirløsheden. Folketinget begrænser herved sin handlefrihed den dag, da den endelige principielle stilling skal tages.

Det konservative folkeparti, centrumdemokraterne og venstre stemmer imod de ændringsforslag, der er stillet af fremskridtspartiet og VS. Vi kan stemme for den lille tekniske ændring, som justitsministeren har bedt om, men vi stemmer mod lovforslaget som helhed ved tredje behandling.

Ebba Strange (SF):

[Ebba Strange]

Socialistisk folkeparti kan tilslutte sig lovforslaget, sådan som det ligger, med det af justitsministeren stillede ændringsforslag, og vi stemmer imod de to andre ændringsforslag. Jeg skal begrunde hvorfor.

Fru Tove Jørgensen er i sit betænkningssbidrag inde på kvindens stilling i forhold til dette lovforslag, og jeg kan være enig med DKP i betragtningerne om, at vi her ligesom åbner op for en svækkelse af kvindens stilling på et område, hvor hun traditionelt har haft den helt klart stærkeste stilling. Da lovgivningen på dette område endnu er ret svag, vil det være alt for risikabelt at tilslutte os fremskridtspartiets forslag. Jeg kan godt se intentionerne i det, men jeg mener, vi trænger til en meget bedre og klarere lovsikring af kvindens stilling, inden vi går så vidt, som fremskridtspartiet går.

Jeg er godt tilfreds med, at de sager, der skal afgøres, når det drejer sig om at give ugifte fædre forældremyndigheden over deres børn, i hvert enkelt tilfælde skal afgøres ved en domstol, for jeg tror, det kun er gennem domstolsprøvelser i de enkelte tilfælde, vi kan få et overblik over praksis og se, hvordan praksis vil udvikle sig.

Det er rigtigt, at lovforslaget er fremsat, ikke på baggrund af talrige henvendelser, men på baggrund af få henvendelser. Der er ingen tvivl om, at den tendens, der har været til, at unge forældre bor papirløst sammen, har givet et andet forhold mellem papirløse fædre og deres børn, end det var tilfældet med det, vi traditionelt i min ungdom forstod ved papirløse fædre. Det var jo sådan nogle, der sad et helt andet sted og bare sendte nogle penge en gang imellem, hvis de gjorde det.

Vi vil heller ikke stemme for VS' ændringsforslag. Jeg ved ikke, hvordan man skal vurdere det med den nære forbindelse til barnet, om man har haft en lige så nær forbindelse til barnet. Skal det måles i timer? Skal det måles i ømhed? Hvad er det, det skal måles i? Jeg tror, det er et alt for ømfindtligt spørgsmål at lovgive om på den måde. Jeg ville i hvert fald føle det utilfredsstillende, at vi gjorde det.

Som sagt tror jeg kun, vi kan vurdere denne sag på baggrund af nogle domstolsafgørelser, og jeg er tilfreds med den formulering, det har fået i selve lovforslaget, hvor vi netop siger, at det er faderens hidtidige forbind-

delse med barnet, der skal danne hovedgrundlaget for domstolens afgørelse i de enkelte tilfælde.

Vi indstiller altså lovforslaget til vedtagelse med det af justitsministeren stillede ændringsforslag.

Tove Jørgensen (DKP):

DKP kan stemme for det af VS stillede ændringsforslag. Vi kan ikke stemme for det af fremskridtspartiet stillede ændringsforslag, men vi må stemme imod lovforslaget som helhed, fordi vi ikke mener, der er fundet den rigtige formulering af problemet.

For dem, der interesserer sig for teoretiske diskussioner om, hvad der kommer først: virkelighedens udvikling eller juraen, er denne sag et skoleeksempel. Den viser nemlig, at det er virkeligheden, i dette tilfælde væksten af papirløse samlivsforhold, der gennemtvinger ændringer af de juridiske regler. Men den viser også, at juraen ikke ændres automatisk. Den viser, at der samtidig skal stå politisk aktivitet og styrke bag, og vi skal medgive, at selv om de papirløse fædre udgør en særdeles lille gruppe, har de haft kræfter og mulighed for at rejse deres sag i medierne og over for politiske organisationer på en sådan måde, at man har lagt mærke til deres problem. Det skal DKP ikke bebrejde dem, for det er deres ret.

Det, der måske snarere undrer os, er, at justitsministeren har været så lydhor, at han har fundet anledning til at tage de papirløse fædres problemer ud af den sammenhæng, de indgår i, nemlig hele ægteskabslovgivningen, som behandles af ægteskabsudvalget.

Men der er aldrig nogen minister, der har fundet anledning til at tage det problem op, som enlige mødre i tusindvis igennem årene har haft ved at blive påtvunget en forældremyndighed, som de i mange tilfælde dårlig nok havde kræfter eller økonomi til at bære. Dem er der ingen der har spurgt, om de havde lyst eller ej; det har været et påtvunget valg, fordi alternativet var at give afkald på deres børn helt og holdent gennem bortadoption eller at måtte se i øjnene, at børnene skulle vokse op i en døgninstitution. Dette tvungne valg har man aldrig bekymret sig så meget om. De enlige mødre har måttet eksistere på eksistensminimum, og når det gik højt og der var brug for kvindelig arbejd-

[Tove Jørgensen]

skraft, har de kunnet få en kortvarig uddannelse. Man har ikke bekymret sig om at sikre dem retten til en rimelig bolig eller retten til en uddannelse efter eget valg. Selv en daginstitutionsplads har der ikke været sikret den enlige moder, for vi kender jo den sidste tids karantænesager for de kvinder, der ikke kunne påtage sig arbejde på grund af manglende pasningsmuligheder for deres børn.

Vi kan således fastslå, at de problemstillinger, lovforslaget beskæftiger sig med, indgår i en større sammenhæng og proportionalt ikke svarer til de problemer, der rejser sig for ugifte mødre.

Alligevel anerkender DKP, at der eksisterer et problem for papirløse fædre, men vi mener ikke, at det bør løses på bekostning af de papirløse mødre, det vil sige, det skal løses i en sammenhæng, hvor der også tages hensyn til de papirløse mødres boligmæssige og sociale rettigheder, og det vil igen sige, at problemet skal løses i sammenhæng med den revision, der foregår af ægteskabslovgivningen.

Det er nok nødvendigt at slå fast, at de problemer, der rejser sig, når en familie deles, er de samme for børnene, uanset om forældrene har et stykke officielt papir eller ej. De menneskelige problemer, der opstår for forældre og børn, kan vi desværre ikke skåne dem for gennem lovgivning alene, og mange af vanskelighederne er identiske for ægteskabelige og papirløse forhold.

De fleste vanskeligheder opstår i forhold, hvor parterne er uenige, og hvor børnene gøres til kastebold mellem forældrene eller tvinges til at vælge side. Det er en ulykkelig situation, der ikke kan løses ved at tildele den ene af forældrene myndigheden over børnene.

Det, man kalder børnenes tarv, er jo heller ikke et isoleret fænomen: det eksisterer ikke i et vakuum. Børnenes tarv tjenes netop bedst ved, at de ikke påtvinges et så urimeligt valg at skulle foretrække den ene forælder for den anden. Men det er lige så urimeligt at forestille sig, at man i et samfund, der fortsat er præget af reel ulighed imellem mand og kvinde, kan undlade at fastholde en beskyttelseslovgivning om kvindens ret til sit eget barn i de tilfælde, hvor hun ingen juridiske rettigheder har i forhold til barnets far.

Den bedste løsning ville sikkert være muligheden for delt forældremyndighed som i

Sverige, selv om det heller ikke er uproblematisk, hvis parterne er uenige. Hvis problemet skulle løses ved delt forældremyndighed, måtte loven imidlertid også omfatte ægteskaber, for der ville ikke være nogen grund til at stille ægtemænd ringere end papirløse fædre. Det vil sige, at vi igen skulle tilbage til ægteskabslovgivningen; det er den, der skal ændres.

Men der er jo også nogle boligforhold og sociale forhold at tage hensyn til. DKP har ingen illusioner om ægteskabet som en hellig eller moralsk institution. Hvis det var sådan, at samfundet reelt havde en økonomisk forpligtelse for hvert individ, der fødtes, kunne man for vores skyld godt afskaffe ægteskabet som institution. Hvorfor så opretholde det nu? Fordi vi lever i et borgerligt, kapitalistisk samfund, der er baseret på, at børn er forældres privatsag, at den væsentligste primære socialisering forudsættes at foregå i familien. Det betyder, at de, der ikke har familie, stilles ringere og får vanskeligere ved at klare en række konkrete problemer end dem, der er to om det. Det kræver større overskud for en enlig mor eller far at klare opgaverne.

Der ligger derfor i ægteskabet en beskyttelse af den svageste part, en social beskyttelse bekræftet af juridiske regler. Det vil traditionelt sige en beskyttelse af kvinden på grund af kønsrollemønsteret, der fortsat tildeler kvinden de største forpligtelser over for børn og hjem. Det er ikke, fordi DKP mener, det skal være sådan, men det er desværre de hårde kendsgerninger.

Det er samtidig stadig kvinderne, der er de dårligst uddannede og de lavest lønnede, og også i dette forhold ligger der en beskyttelse i ægteskabet med hensyn til kvinden og børnenes opvækst, idet det tildeler ægtefællerne en række forpligtelser over for hinanden.

Så kan man spørge, hvorfor så mange undlader at indgå ægteskab, men det hænger sammen med, at man på alle mulige måder gør det ufordelagtigt at være gift med hinanden, når man da lige ser bort fra arveretten. Hvis unge mennesker skal have uddannelsesstøtte og den ene af parterne har heltidsarbejde, kan det ikke betale sig for dem at gifte sig. Hvis kvinden tjener mest, kan det ikke betale sig for dem at være gift, hvis hun f. eks. har en studiegæld at afdrage. Sådan kan man nævne talrige eksempler.

[Tove Jørgensen]

Det, man med andre ord kan gøre i et kapitalistisk samfund, er ikke at afskaffe ægteskabet, men i alle tilfælde at gøre det mere attraktivt også økonomisk at være gift end at leve papirløst, ikke af moralske, men af praktiske grunde. Men det kræver samtidig, at det ikke skal være sønderrivende at komme igennem en skilsmisse.

DKP har hævdet i betænkningen, at det, vi i virkeligheden er i færd med, hvis dette lovforslag vedtages, er at indføre en form for tvangsægteskab, forstået således at det ikke længere er parterne selv, men samfundet, der bestemmer, hvornår parterne kan anses som sidestillet med ægtefæller, og det finder vi er forkert. Formålet med ægteskabet kan efter DKPs opfattelse kun være over for samfundet at tilkendegive, at man anerkender en forpligtelse over for hinanden såvel juridisk som socialt og økonomisk. Det må efter DKPs opfattelse fortsat være parternes eget valg at tilkendegive, om de ønsker at underkaste sig en sådan forpligtelse. Vil man ikke det, må man anerkende tabet af visse rettigheder, der er forbundet med ægteskabet.

Over for en eventuel indvending om, at det kan være kvinden, der ikke vil giftes, og derved afskærer faderen fra at få forældremyndigheden, mener DKP, at det for det første kunne løses ved, at kvinden frivilligt anerkender delt forældremyndighed, eller at hun frivilligt overlader faderen forældremyndigheden. For det andet, at det i de tilfælde, hvor kvinden ikke ønsker dette, fortsat må være kvindens ret at få tildelt forældremyndigheden over det barn, hun har båret og bragt til verden, hvis hun selv ønsker det. Vi skal ikke glemme, at kvinderne først i 1922 erhvervede forældremyndigheden over deres egne børn.

Vi må endvidere betragte det som uholdbart, at man på længere sigt fortsætter den hidtidige praksis fra samfundets side, således som det fremgår af bilagene 182 og 187 fra retsudvalgets almindelige del, med hensyn til skattelovgivningen og sociallovgivningen. Hvor det drejer sig om sådanne fordele som overførsel af personfradrag fra den ene til den anden, kan det ikke lade sig gøre i et papirløst forhold; dér vil man ikke tilstræbe ligestilling. Men hvor det drejer sig om sociale ydelser, lige fra børnetilskud til kontanthjælp og fripladser, bliver papirløse betragtet som ligestillet med ægtefæller selv i tilfælde,

hvor de ikke er far eller mor til barnet, og det er som sagt uholdbart.

Det skal løses over ægteskabslovgivningen, således at det ikke er økonomiske eller sociale forhold, der bestemmer, hvad der i de givne tilfælde er mest fordelagtigt. Og det er samfundets egen skyld, at vi er endt i den nuværende situation.

Derfor kan vi ikke stemme for lovforslaget, som det foreligger, men ser frem til, at det kan behandles i en sammenhæng med ægteskabsudvalgets arbejde.

Niels Helveg Petersen (RV):

Med stigende undren hørte jeg det fortryk til en ægteskabsideologisk kronik, som fru Tove Jørgensen læste op – jeg går ud fra, vi kan se det i Land og Folk i morgen. Det, sagen her drejer sig om, er jo ikke spørgsmål om ægteskabslovgivningen. Der er tale om at tage en del af dette problemkompleks ud – det erkender jeg – fra den samlede revision af ægteskabslovgivningen. Med hvilket formål? Ikke et formål, der i og for sig har med ægteskab at gøre, men med det formål at gennemføre ændringer, der kan være til børnenes tarv; det er jo det, den sag drejer sig om.

Derfor må jeg også helt afvise de synspunkter, der er kommet til udtryk fra kristeligt folkeparti, fra det konservative folkeparti og fra venstre, om at man ikke kan gennemføre dette uden at afvente den store revision af ægteskabslovgivningen. Vel kan man det, for sigtet med dette er i særlige tilfælde, hvor der er et dokumenteret behov derfor, at give domstolene en mulighed for at tillægge faderen forældremyndigheden til et barn i et papirløst forhold. Det er, hvad sagen drejer sig om. Det kan være velmotiveret i ganske få tilfælde. Det åbner denne lovgivning mulighed for, og det medvirker vi gerne til.

Inge Krogh (KrF):

Jeg vil til hr. Niels Helveg Petersen sige, at kristeligt folkeparti ikke har anført noget om, at man vil afvente ægteskabsudvalgets endelige udtalelser om dette problem. Når vi afviser dette forslag, skyldes det, at vi mener, det vil undergrave ægteskabet som institution i vores samfund, det ægteskab, som er et tegn på vores kristne kultur.

[Inge Krogh]

Angående ændringsforslagene kan vi stemme for justitsministerens ændringsforslag; det er det oprindelige forslag fra ægteskabsudvalget. Vi går imod fremskridtspartiets og VS' ændringsforslag, idet vi mener, det ikke kan bedømmes, om en fars forbindelse til barnet er mindst lige så nær som moderens; hvordan skal man måle dette?

Så er det blevet anført, at vi bør tage stilling og vedtage dette forslag, fordi der verserer en klage for den europæiske menneskerettighedskommission, en klage over spørgsmålet om forældremyndighed. Jeg mener ikke, man skal lade sig presse af dette til at vedtage forslaget.

Alice Hedegaard (DR):

Retsforbundet kan ikke stemme for fremskridtspartiets ændringsforslag. Det underer mig i og for sig, at der ikke er andre, der har bemærket det, men på mig virker det lidt halvædigt. Når § 28, stk. 1, i lovforslaget siger: »Forældremyndigheden over børn uden for ægteskab tilkommer moderen«, virker det lidt firkantet, hvis man ændrer § 27 som foreslået af fremskridtspartiet til at hedde: »Den af forældrene, der ikke har forældremyndigheden over barnet, ...«.

VS' ændringsforslag kan vi heller ikke støtte: vi mener, at det er for stramt udformet. Som jeg gav udtryk for ved første behandling, mener retsforbundet, at lovforslaget, som det foreligger, er godt nok forsvarligt, ligesom vi mener, man skal afvente udvalgets arbejde. At ændre dette lovforslag er uendelig svært og slet ikke så nemt, som nogle har givet udtryk for. Vi vil stemme for lovforslaget ved tredje behandling.

Wilhelm (VS):

Afgørelser på de områder, der her er tale om, vil altid være et dilemma. Det vil være galt, ligegyldigt hvad vi gør, og der vil ske blodig uretfærdighed i alle tilfælde; selv hvor det ikke går så galt, at man kan tale om ligefrem blodig uretfærdighed, vil der være tragedier som følge af de regler, der opstilles her.

Om baggrunden for det kan jeg i alt væsentligt tilslutte mig den beskrivelse af problemstillingen, som fru Tove Jørgensen gav. Når forældre slås om deres børn eller bekæmper hinanden og derunder bruger børne-

ne, er der jo ingen juridisk løsning på problemet, og uanset hvem der opnår forældremyndigheden, har børnene tabt allerede ved selve slagsmålet. Hvis det virkelig var børnenes tarv, forældrene havde for øje, ville det nok i langt flere tilfælde stå dem klart, at det først fornødne var at undgå slagsmålet. Men det giver samfundet og lovgivningen ikke engang de bedste betingelser for, hvilket jeg skal vende tilbage til til sidst.

Om lovforslagets indhold kan jeg sige, at vi er tilhængere af ligestilling, men vi er også meget opmærksom på, at en formel ligestilling, indført på et grundlag af en reel uligestilling, faktisk kan komme til at cementere uligestillingen. Hvis f. eks. – jeg ved godt, det ikke er det, der står i vores ændringsforslag, men jeg siger det for at tydeliggøre og begrunde det – hvis f. eks. faderen og moderen alt andet lige skal have samme sandsynlighed for forældremyndigheden, er det en formel, men ikke reel ligestilling, for alt andet er netop ikke lige. Således vil kvinden ofte stå ringere end manden med hensyn til økonomi, social status, boligforhold, og hvad man ellers måtte tage hensyn til efter en skilsmisse. Det ville således være en formel ligestilling, der cementerede uligheden.

Det er sådanne overvejelser, der har gjort os betænkelige, og som har motiveret til det ændringsforslag, vi har stillet. Det tilsigter, at man ikke skal kunne lade andre forhold end faderens forbindelse til barnet have den afgørende vægt, at man ikke skal kunne lade indkomstforhold, boligforhold, social status, og hvad der ellers bliver bragt ind i afgørelsen, få den afgørende vægt.

Dette fremgår, så vidt vi læser ministerens forslag, ikke klart på forhånd, som nogle ordførere har sagt. Der står, at man »navnlig« skal tage hensyn til faderens forbindelse med barnet, og det bliver ikke mere præcist af bemærkningerne dertil. Det er vores begrundelse for at søge disse ting præciseret.

Jeg forstår på den socialdemokratiske ordfører og vistnok også på andre, at man deler den hensigt, men mener, det er det, der lå i lovforslaget. Vi finder ikke, det er præcist nok, og ville, hvis det er tilfældet, sætte meget pris på, om ministeren så ville sige her under behandlingen, at det er det, der ligger i det, altså at man ikke bare vil lade faderens forbindelse til barnet »navnlig« være med i overvejselsen, men vil sige, at forbindelsen til

[Wilhelm]

barnet er den afgørende faktor i bedømmelsen.

Vi kender alle de helt groteske eksempler, hvor faderen har haft den faktiske forsørgelse – og her tænker vi ikke bare på det økonomiske, ja, vi tænker faktisk sidst af alt på det økonomiske, men forsørgelsen i alle andre henseender, socialt osv. – og hvor faderen alligevel efter den nugældende lov er retsløs, hvis moderen en dag kommer og siger: tak for det, nu kan jeg godt selv. Sådanne tilfælde – og de har jo været bragt frem – findes faktisk, og vi vil gerne være med til at lovgive, så der gives en mulighed for at tildele faderen forældremyndigheden i de situationer. Men vi ønsker altså ikke kun, at der »navnlig« skal tages hensyn til faderens forbindelse med barnet; vi ønsker, det skal være den afgørende faktor.

Det er nok rigtig, at ændringsforslaget – der er jo også travlt for tiden – er lidt kejtet udformet, men jeg kan i hvert fald sige, at det selvfølgelig ikke er tanken, at man skal måle op efter en eller anden lineal, at man f. eks. skal måle den tid, den ene og den anden part har forsørget barnet i enhver henseende.

Der er blevet nævnt i snakken bag salen og ved siden af salen, før vi kom til behandlingen her, om vi da virkelig mente, at fire år hos den ene part i en situation, der nærmest lignede en mishandling, skulle veje tungere end ét år hos den anden part, der virkelig gik harmonisk. Selvfølgelig skal det ikke det. Det er kontakten, den sociale kontakt og alle omstændighederne omkring dette udtryk, som jo er lige så diffust i ministerens forslag, forbindelsen med barnet, der har været det afgørende.

Jeg skal til sidst, som jeg var inde på lidt før, beklage, at lovgivningen i virkeligheden ikke skaber de bedste betingelser for at undgå slagsmålene. Der findes end ikke den mulighed i dansk lovgivning, at forældrene, selv om de selv ønsker det, og selv om de er enige om det, deler forældreretten. Den findes i svensk lov, ganske vist kun, hvis de selv ønsker og foreslår det, og det er da vel nok også en fornuftig betingelse.

Det er klart, at en sådan mulighed for at dele forældreretten ikke hjælper, hvis man i øvrigt er på kant og oppe at slås om den. Men jeg tror bestemt, at den kunne hjælpe i mange tilfælde til, at man undgår at komme op at slås i disse situationer. I Danmark er

det altså end ikke muligt, selv om man var enig om en sådan løsning. Der tvinger man folk til en afgørelse, der giver den ene part retten og underkender den anden part og ofte netop derved er imod barnets tarv.

Jeg mener at vide, at det strider imod alle de erfaringer, der er gjort – og der er gjort mange gode erfaringer især i de seneste mange år efterhånden – med at en delt forældreret, som ikke har været formelt mulig her i landet, men som dog praktiseres reelt af ikke så få efterhånden, virkelig fungerer, hvis forældrene er enige om det. At børnene er enormt tilpasningsdygtige, at det ikke er dem, der insisterer på, at de skal være hos den ene, med en samkvemsret hver fjortende dag hos den anden.

Jeg vil slutte med at udtale et håb til den kommende, mere grundige lovgivning om, dels at disse ting bliver formelt mulige, dels at man også indser, at noget mere konstruktivt end at lave om på juridiske regler, der alligevel ikke rigtig løser de konfliktsituationer, der her er tale om, ville være at drive oplysningsvirksomhed om de faktisk gode erfaringer, der er med delt forældreret, at det ikke er børnene, der er vanskelige, hvis ellers de voksne er kloge nok til at sørge for, at der ikke bliver en konfliktsituation ud af det.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Lad mig takke de partier, der under udvalgsarbejdet og her under anden behandling har tilsluttet sig lovforslaget, men lad mig ikke lægge skjul på, at jeg gerne ser en bredere opbakning bag forslaget, fordi det er min opfattelse, at der findes et reelt behov for den foreslåede begrænsede ændring af reglerne om forældremyndighed.

Til venstre, de konservative og CD, der går imod forslaget med den begrundelse, at man ønsker at afvente ægteskabsudvalgets arbejde og løse problemerne omkring de papirløse samlivsforhold i sammenhæng, synes jeg, jeg har lov at sige, at der med forslaget jo netop er tilstræbt en begrænset ændring uden på nogen måde at foregribe ægteskabsudvalgets videre arbejde. Ud fra samme synspunkt mener jeg ikke at kunne støtte fremskridtspartiets ændringsforslag, der ville betyde, at forældre til børn født i ægteskab kun efter ansøgning havde samkvemsret med børnene.

[Justitsministeren]

Jeg er imidlertid enig i, at problemerne i forbindelse med samkvemsretten må tages op, når ægteskabsudvalget er færdig med sit arbejde, og på den givne foranledning er jeg helt indforstået med at orientere ægteskabsudvalget om indholdet af det forslag, der her har foreligget, og bede dem vurdere disse forhold specielt.

Kristeligt folkeparti går imod lovforslaget, da det medvirker til ligestilling mellem papirløse forbindelser og ægteskabet. Hertil må vist siges, at der efter justitsministeriets forslag stadig er en betydelig forskel mellem de muligheder, der er for faderen til et barn i og uden for ægteskab for at få forældremyndigheden.

Vedrørende det af VS uden for betænkningen stillede ændringsforslag vil jeg gerne sige, at den reelle forskel i forhold til justitsministeriets ændringsforslag næppe er stor. Formuleringen af ændringsforslaget forekommer mig noget firkantet, og jeg tror, det vil være vanskeligt at arbejde med i praksis.

Jeg er imidlertid for så vidt enig i de intentioner, der ligger bag forslaget, idet der også efter min opfattelse må lægges afgørende vægt på omfanget og karakteren af faderens forbindelse med barnet. Dette er nu også fremhævet både i ægteskabsudvalgets betænkning og i bemærkningerne til lovforslaget, hvor det nævnes, at betingelsen for at tillægge faderen forældremyndigheden er snæver, og at bestemmelsen først og fremmest sigter på de tilfælde, hvor forældrene i en længere periode har levet sammen i et ægteskabslignende forhold.

Dette kan måske også tjene som en kommentar til de bemærkninger, fru Tove Jørgensen har gjort dels i betænkningen, dels her under anden behandling.

Jeg skal ikke kommentere fru Tove Jørgensens lange diskussion med sig selv for og imod ægteskabet som institution – jeg har ikke set det på dagsordenen – men når det i betænkningen ligesom sløres, hvad der er regeringens intention med dette lovforslag, så lad mig understrege det endnu en gang: intentionen er helt klart at tage højde for helt særlige situationer, hvor hensynet til barnets tarv afgørende taler for at tillægge faderen forældremyndigheden. Foreligger der en sådan situation, må man efter min opfattelse acceptere, at hensynet til barnet må gå forud for hensynet til moderen.

Hermed sluttede forhandlingene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 i betænkningen forkastedes, idet 23 stemte for, 98 imod.

Ændringsforslag nr. 2 i betænkningen vedtoges enstemmigt med 117 stemmer; 4 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslaget uden for betænkningen forkastedes, idet 6 stemte for, 116 imod.

§ 1 med den foretagne ændring og §§ 2–4 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

23) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Varettægtsfængsling i voldssager m. v. og beskikkelse af advokat for forurettede i sådanne sager) [af Hagen Hagensen (KF) m. fl.].
(Lovforslag nr. L 232. Fremsat 9/5 78).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Erling Jensen):

Som det fremgår af titlen til dette lovforslag fremsat af det konservative folkeparti, indeholder det to led.

Hvad angår indførelsen af en særlig varettægtsfængslingsgrund i volds- og voldtægts-sager, kan jeg erklære mig enig med forslagsstillerne i sigtet med forslaget, således som dette kommer til udtryk i bemærkningerne. Det er meget vigtigt, at vi til stadighed søger at styrke effektiviteten i retsplejen, og netop